

LUTHER I VÄRNAMO

När historikern Rudolf Thunander nu debuterar med novellsamlingen, Luther i Värnamo och andra historier från Smålands inre, så är de ett säkert och genomarbetat språk som framträder i de tio novellerna; ett konkret berättarspråk, som är väl anpassat att ta sig an ett detaljerat, humoristiskt och historiskt seende.

Den inledande novellen om "Luther i Värnamo" visar sig innefatta en något rundnätt färgfabrikör med namnet Runstedt i Stavlunda. Han oroar sig för utseendet och väljer att förevisa sig av byns välkände fotograf. Nu blir naturligtvis fabrikören inte belåten med det givna porträttet, utan öser galla över fotografens noggrannhet. Det blir inte något köp varje sig av bilder eller tjänster. Som god nytänkare och uppfinnare, i sann småländska anda, använder fotograf Malmqvist och Co bilderna i annat syfte. Han tycker att de liknar reformatorn Martin Luther - "han som avskaffde påvedömet". Fotografierna går därför som smör i Småland på de marknader som äger rum i Värnamo, Vetlanda, Ljungby. Köparna är inte dummare än att de förstår att det hela är buffel och båg. De köper bilderna som en raritet och i det "religiösa" Småland kan det vara en merit att ha en så radikal profet hängande hemma i vardagsrummet.

Nu hör det till saken att huvudpersonen Runstedt vill också bli kyrkvärd i den småländska församlingen. Alla känner igen fabrikören även om nu "lutherligheten" kan ifrågasättas. Vid den slutna omröstningen blir färgfabrikören vald, just på grund av den försäljning som fotografen gjort av bilderna.

Det är en finurligt liten söt historia, som både innehåller personliga snikenheter i självbespeglings namn, men också ett bevis på den unika påhittigheten i det småländska kynnet. Luther förblir en påtagligt närvarande person, som rotat sig i den småländska livsföringen.

Genomgående har Thunander en fin förmåga att lyfta fram de historiska personerna i ett naket och konkret sammanhang. Fascinerande får vi följa den Kloka Stinas jordafärd, där till sist den alltför tunga kistan inte kan lyftas över kyrkogårdsmuren. Hon är inte värdig att ens nu passera genom den riktiga kyrkporten på grund av prästernas onåd. Mitt i kylan beordrar ändock prästen, på grund av kyla och villrådighet, att Stinas kista skall tas genom den värdiga kyrkporten.

Här finns också berättelsen om Guds finner i Stavlunda, där den påstådda tjuvkytten Algot till slut luckas besegra doktor Bloms överklassfasoner. Klock-Arons hus är också en novell om den småländska klurigheten, envisheten och underfundig humor, liksom den

den yrkesväljande Otto fastnar framför rättvisans domstol , då han försöker livnära sig på de nya bilarnas framfart i hans finurligt konstruerade trädgård.

Väckelsemötet är en berättelse om evangelisterna Rut och Helga och de i tältmötet församlade syndarna Arne och Arvid. De unga männen, mer betagna av de spända blusarnas lockelser än av det Jesus-mättade budskapet. Arne faller till föga då Helga kallar syndare med darrande, het kvinnoröst. Det heter: "I salen steg mumlet. De frälsta låg på knä där framme i sina bänkar, halvhögt viskades det -Jesus,Jesus - och s-ljuden väste som vattendroppar på glöden. Det kändes att något närmade sig, en stor stund, när en själ skulle vinnas för gud och inte vilken själ som helst heller. Nu handlade det om Arvid". Denna väckelsestegring beskriver Thunander med förträfflighet. Nu faller dock inte Arvid för Helgas insmickrande kärleksröst, därför att eldaren Emil tappar med kraft locket till vedlåren och den laddade stämningen faller obönhörligen till marken. I detta ögonblick kommer Arvid till sans och han störtar ut till några andra "oväckta", som väntar utanför tältduken vid vägen.

Rudolf Thunanders novellsamling beskriver med insikt och kraftfullhet det typiskt småländska kynnet. Med en berättarstil som påminner om den mobergska enkelheten och den rättframma humorn, som är Albert Engströms särmärke, är det redan nu en säker berättare som framträder i det Småland, som rymmer starka religiösa stråk och humoristiska dagdrivare.

Hans-Evert Renérius